

**ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ
ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ (1925-1927)**

Αλέξανδρος Γ. Παπαζογλου**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο τέλος της δεκαετίας του 1850 με πρωτοβουλία του αρχιμανδρίτη της ρωσικής Εκκλησίας Γρηγορίου Βεγλερή, μέλους της περίφημης οικογένειας των Βεγλερίδων του Νιχωρίου της Κωνσταντινούπολης, θα ξεκινήσουν οι ενέργειες για την ανέγερση ελληνικού ναού στην πρωτεύουσα της Ρωσικής Αυτοκρατορίας. Η ανέγερση του ναού, σε σχέδια του περίφημου αρχιτέκτονα των χρόνων Ρ. Η. Kouzmin και με χρηματοδότηση του Έλληνα μακίνα των χρόνων στην Αγία Πετρούπολη Δημητρίου Μπερναρδάκη, διήρκησε τέσσερα χρόνια, από το 1861 ως το 1864. Στον συγκεκριμένο ναό, που θα υπάρξει από τα σημαντικότερα αρχιτεκτονήματα της πρωτεύουσας της Αυτοκρατορίας, θα ταφεί ο Μπερναρδάκης, τον νεκρό του δε θα συνοδεύσει από τον σιδηροδρομικό σταθμό Nikolaevski της Αγίας Πετρούπολης στην ταφή του στον ελληνικό ναό ο αυτοκράτορας της Ρωσίας. Ο ναός θα ζήσει από κοντά τις τελευταίες δεκαετίες της ιστορίας της ρωσικής Αυτοκρατορίας και κορίως θα υποστεί τις συνέπειες των αλλαγών με την επανάσταση των μπολσεβίκων, την μεταφορά της πρωτεύουσας από την Πετρούπολη στην Μόσχα, για να παύσει η λειτουργία του το 1939 με εντολή των σοβιετικών αρχών επί Στάλιν και να γκρεμισθεί τελικά επί Νικίτα Χρουστσόφ το 1961 για να ανεγερθεί στην θέση του η αίθουσα συναυλιών Oktjabrskiy. Στην παρούσα εργασία διερευνούμε μέσα από άγνωστα έγγραφα του Υπουργείου Εξωτερικών, έγγραφα αλληλογραφίας μεταξύ των υπευθύνων της ελληνικής κοινότητας του

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır. There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Dr., Democritus University of Thrace, (alpazoglou@hotmail.com). ORCID ID: 0000-0002-9788-6391.

Λένινγκραντ, της ελληνικής Πρεσβείας της Μόσχα και του Υπουργείου Εξωτερικών των Ελλάδας, άλλα και υπηρεσιακά έγγραφα, την προσπάθεια για την διάσωση και συντήρηση του ναού που κινδύνευε με κατάρρευση κατά την τριετία 1925 με 1927. Μέσα από τα έγγραφα αναδεικνύεται η αγωνία των ντόπιων Ελλήνων της Πετρούπολης για την διάσωση του περίφημου ελληνικού ναού, ο αγώνας των διπλωματικών εκπροσώπων της Ελλάδας στην σοβιετική Ρωσία να εξασφαλίσουν, σε μια ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο για την χώρα μετά την Μικρασιατική Καταστροφή, τα απαραίτητα χρήματα για την στοιχειώδη συντήρηση τμημάτων του ναού που χρειάζονταν άμεση επέμβαση, και ακόμη η σοβιετική πια νομοθεσία που δεν αναγνώριζε κυριότητα σε ακίνητα και λατρευτικούς χώρους, έδιδε δε την άδεια της λατρευτικής χρήσης των χώρων σε μια τυχαία εικοσάδα μελών μιας θρησκευτικής ομάδας που θα έκανε προς τούτο αίτηση για την διαχείρισή τους.

Λέξεις κλειδιά: Σοβιετική Ρωσία, μπολσεβίκοι, ελληνικός ναός, Πετρούπολη, Μόσχα, Βεγλερής Λένινγκραντ, Βερναρδάκης, Υπουργείο Εξωτερικών.

Restoration efforts regarding the Greek Embassy's church of Saint Demetrios in St. Petersburg through documents of the Greek Ministry of Foreign Affairs (1925-1927)

Abstract

At the end of the 1850s, on the initiative of the Archimandrite of the Russian Church, Gregorios Vegleris, a member of the famous family of Vegleris from Nichori (Yeniköy/Istanbul), the operations regarding the construction of a Greek church in the capital of the Russian Empire will be initiated. The construction of the church lasted four years, from 1861 to 1864, based on the architectural plans of the well-known architect R. H. Kouzmin and financed by the Greek patron of St. Petersburg Dimitrios Bernardakis. In this church, which will be one of the most significant buildings of the Empire's capital, Bernardakis will be buried. Bernardakis' body will be accompanied by the emperor of Russia, from the railway station "Nikolaevski" in St. Petersburg to his burial in the Greek church. The church witnessed the last decades of the Russian Empire's history and mainly suffered the consequences of the changes after the Bolshevik Revolution, the transfer of the capital from St. Petersburg to Moscow, and ceased to operate in 1939 with a mandate of the Soviets under Stalin. It was finally demolished under Nikita Khrushchev in 1961 and the Oktyabrskiy Concert Hall was constructed in its place. In the present paper we investigate through unknown documents of the Greek Ministry of Foreign Affairs (correspondence between the Greek community's officials in Leningrad, the Greek Embassy in Moscow and the Greek Ministry of Foreign Affairs, as well as other working documents) the efforts regarding the conservation and maintenance of the church which was in danger to collapse during the years from 1925 to 1927. The documents highlight the distress of the local

Greeks in St. Petersburg concerning the conservation of the significant Greek church, the fight of the Greek diplomatic representatives in Soviet Russia to ensure the necessary money for the basic maintenance related to compartments of the church that require immediate interventions, in a particularly difficult period for the country due to the Asia Minor Catastrophe. Furthermore, in the aforementioned documents it is revealed the Soviet legislation that no longer recognizes ownership of property and places of worship, granting permission for their worship use to twenty members of the religious community, randomly, who would have requested their administration for the specific purpose.

Keywords: Soviet Russia, Bolsheviks, Greek Church, St. Petersburg, Moscow, Vegleris, Leningrad, Bernardakis, Greek Ministry of Foreign Affairs.

Στο τέλος δεκαετίας του 1850 ο αρχιμανδρίτης της ρωσικής Εκκλησίας Κωνσταντινοπολίτης Γρηγόριος Βεγλερής, όπως ο ίδιος βεβαιώνει, και όσο επιτετραμμένος της ελληνικής Κυβέρνησης στην τσαρική τότε Ρωσία ήταν ο Ιωάννης Σούτσος, θα ρίξει την ιδέα για την ανέγερση ελληνικού ναού στην πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας, ο οποίος, με πρόταση του Βεγλερή, θα αναγνωρισθεί και ως εξάρτημα και περιουσία του ελληνικού Κράτους¹. Ο ναός, μεγαλοπρεπής, από τα σημαντικότερα αρχιτεκτονήματα τότε της Αγίας Πετρούπολης, τιμώντος στο όνομα του Αγίου Δημητρίου της Θεσσαλονίκης, θα ανεγερθεί τελικά με έξοδα του Έλληνα μαικήνα των χρόνων Δημητρίου Βερναρδάκη (ή Μπερναρδάκη) σε χρόνια που ο Βεγλερής θα βρίσκεται στην Οδησό και τα εγκαίνιά του θα πραγματοποιηθούν στις 21 Οκτωβρίου 1865².

¹ Σχετικά με τον Γρηγόριο Βεγλερή και την δράση του, όσο καιρό βρισκόταν στην Αγία Πετρούπολη, πρβλ. ΑΛ. Γ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ, *Από την Κωνσταντινούπολη στην Ρωσία, στο Κίεβο, στην Αγία Πετρούπολη και στην Οδησό: Ο αρχιμανδρίτης Γρηγόριος Βεγλερής μέσα από άγνωστα έγγραφα του αρχείου Αριστάρχη και άλλα*, Από Φωνής 7 (2019/20), 34-36.

² Ο.π., 34, και Σ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ, *Η ελληνική εκκλησία του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου Θεσσαλονίκης στην Αγία Πετρούπολη (1865-1961) και ο κτίτοράς της Δημήτριος Εγ. Βερναρδάκης (1799-1870)*, Ενδοχώρα τεύχ. 61 (1999), 42-48, επαναδημοσίευση στο: Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ, *Οι Έλληνες της Αγίας Πετρούπολης: Από την ιστορική παρουσία και διασπορά του Ελληνισμού στην Ανατολική Ευρώπη (18ος-20ός αιώνες)*, Θεσσαλονίκη 2011, 105-112, όπως και 113-115, όπου δημοσιεύεται κείμενο του κατοίκου της Αγίας Πετρούπολης Ιωάννη Καπασκαλίδη, και ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Ενεργέτες δύο πατρίδων: Ιωάννης Βαρβάκης (1750-1824), Δημήτριος Μπερναρδάκης (1799-1870), Γρηγόριος Μαρασλής (1831-1907), η ζωή, οι δραστηριότητες και οι ενεργείες τους προς τη Ρωσία και την Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη 2015, 126-130.

Θα συνεχίσει την λειτουργία του ως γενικά το 1939, όταν με εντολή των σοβιετικών αρχών πια απαγορεύθηκε η συνέχιση της λειτουργίας του, ενώ δυο δεκαετίες περίπου αργότερα, το 1961 κατά τον Σωκράτη Αγγελίδη, θα αποφασισθεί, επί Νικητή Χρυσωσόφ, το γκρέμισμα του ναού για να ανεγερθεί στην θέση του αίθουσα συναυλιών (Oktyabrskiy)³.

Εύλογα η λειτουργία, όσο και κυρίως η συντήρησή του, θα ήταν δύσκολη, ιδίως σε χρόνια δίσεκτα και για την Ελλάδα, μετά την Καταστροφή του 1922, στην δικαιοδοσία της οποίας θεωρητικά τουλάχιστον συνέχισε να παραμένει και μετά την επικράτηση των μπολσεβίκων, για τους Έλληνες της Ρωσίας που όσοι παρέμειναν εκεί, οι φτωχότεροι, έγιναν ακόμη περισσότερο ενδεείς· το ίδιο δύσκολη ήταν η κατάσταση και για την ίδια την Ρωσία, στην οποία αγωνίζονταν οι νέοι κυρίαρχοι τα πρώτα τουλάχιστον χρόνια, σε αυτή την δεκαετία του 1920 αλλά και αργότερα, να διαμορφώσουν τις νέες σοβιετικές συνθήκες ζωής. Μέσα σε ένα τέτοιο, λουσπόν, κλίμα, ανελήφθη πρωτοβουλία από τους εναπομεινάντες λίγους Έλληνες της Αγίας Πετρούπολης περί το 1925, ή και λίγο πριν, για να συνεχίσει η λειτουργία του ναού, να διατηρήσουν τον ναό στην επικυριαρχία της ελληνικής Κυβέρνησης και κυρίως να τον προστατεύσουν από την φθορά· τα σχετικά έγγραφα της αλληλογραφίας Ελλήνων του Λένινγκραντ πλέον, των πρέσβων και επιτετραμμένων της ελληνικής Πρεσβείας της Μόσχας και της ελληνικής Κυβέρνησης εντοπίζονται στο Διπλωματικό και Ιστορικό Αρχείο του ΥΠΕΞ.

Από τα τέλη πιθανότατα του 1924 οι Έλληνες της Αγίας Πετρούπολης απευθύνθηκαν, με τον επίτροπο του ναού Θ. Χαλκίτη, στην ελληνική Πρεσβεία της Μόσχας ζητώντας βοήθεια οικονομική για την συνέχιση της λειτουργίας της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου, παράλληλα δε προχώρησαν σε αναλυτική έκθεση της κατάστασης του ναού⁴. Ο Έλληνας πρέσβης στην Μόσχα, προκειμένου να κινηθεί σχετικά προς την ελληνική Κυβέρνηση, με έγγραφό του από 13 Ιανουαρίου 1925, προς τους επιτρόπους του ναού θα ζητήσει αναλυτική κατάσταση των μηνιαίων εξόδων. Έτσι, στις 25 Φεβρουαρίου του 1925, από το “Λένινγκραδ” ο Θ. Χαλκίτης, επίτροπος του ναού, εκπροσωπώντας και “μέλη τινά της εν Πετρούπολει ελληνικής

³ Ο.π..

⁴ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έκθεση Θ. Χαλκίτη προς τον πρεσβευτή της Ελλάδας στην Μόσχα (Λένινγκραντ, 25 Φεβρουαρίου 1925) και Έγγραφο Έλληνα πρεσβευτή στην Μόσχα προς το Υπουργείο Εξωτερικών (Μόσχα, 13 Αυγούστου 1925) [7-8, 9-11] (μέσα σε αγκύλες δηλώνονται οι αριθμοί που έχουν τα έγγραφα στο Αρχείο Γ. Κ. Παπάζογλου).

παροικίας”, στην ουσία αυτούς που είχαν την ευθύνη του ναού, θα γράψει στον τότε πρεσβευτή της Ελλάδας στην Μόσχα, δίδοντας αναλυτική κατάσταση των μηνιαίων εξόδων της εκκλησίας, για πληρωμή ιερέα, διάκου, αναγνώστη, θυρωρού, προσέτι για φωτισμό, θέρμανση, ασφάλιστρα της εκκλησίας, καθαρισμό πεζοδρομίου και μισθοδοσία ψαλτών. Ανεβάζει τα μηνιαία έξοδα σε 356 ρούβλια, τα μηνιαία έσοδα σε 150 ρούβλια και απέμεινε κατά μήνα ένα έλλειμμα από 206 ρούβλια⁵, που δεν ήταν δυνατό να καλυφθεί εκ των ενόντων· αξίζει να προσεχθεί πως σε αυτήν την φάση δεν γίνεται καμιά αναφορά σε συντήρηση ή αποκατάσταση του ναού, διότι είχε προηγηθεί άλλη σχετική έκθεση, και επίσης να επισημανθεί η στάση των συγκεκριμένων επιτρόπων που είναι παθητική έναντι και του ναού και των υπευθύνων της ελληνικής Κυβέρνησης. Οι επιτροπιοί ρίχνουν εμμέσως την ευθύνη για ό,τι ήθελε συμβεί στην ελληνική Κυβέρνηση ζητώντας να “έμβάση ή εν Μόσχα ελληνική Πρεσβεία [το υπολειπόμενο ποσό], αν έννοείται ή Πρεσβεία και αυτή ή ελληνική Κυβέρνησις ένδιαφέρεται όπως έν Πετρούπολει διατηρηθῆ και λειτουργῆ κανονικῶς ή ελληνική εκκλησία”⁶.

Θα περάσουν μήνες για να δειήσει ο πρεσβευτής της Ελλάδας στην Μόσχα να απευθυνθεί σχετικά στην Αθήνα και στην ελληνική Κυβέρνηση, θα γράψει σχετικά μόλις στις 13 Αυγούστου 1925. Δικαιολογεί ο ίδιος την συγκεκριμένη υπερημερία σημειώνοντας πως η τακτική του είναι παρελκυστική “τὸ μὲν καθόσον πᾶσα ένθάρρυνσις θά συνεπηγετο πολλαπλασιασμόν τῶν αἰτήσεων και ἀπαιτήσεων, τὸ δὲ διότι ὁ ἀπὸ τῆς ἔδρας τῆς Πρεσβείας ἔλεγχος τόσον τῶν ἀναγκῶν ὅσον και τῆς διαχειρίσεως εἶναι δυσχερέστατος, ἐφ’ ὅσον μάλιστα τὰ ἐπίλεκτα στελέχη τῶν κοινοτήτων σῆμερον εἶναι πολὺ ἀραιά”. Ο ίδιος ωστόσο είναι πολύ πιο διαφωτιστικός σχετικά διότι, όπως σημειώνει, δεν έχει πεισθεί πως το ελληνικό Κράτος, “ὕφ’ ἄς οικονομικᾶς συνθήκας εὐρίσκεται σῆμερον, θά ὄφειλε νὰ ἀναλάβῃ τὴν διατήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτιρίων (...) έν ἀναμονῆ τῆς ἀπθάνου ἀναβιώσεως και ἀναπτύξεως τῶν διαλυθεισῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων” στην σοβιετική πλέον Ρωσία. Αυτός ήταν ο λόγος, που, παρά την λυπηρή

⁵ Προκειμένου να γίνει κατανοητό το μέγεθος της δυσπραγίας, στην οποία περιήλθαν οι ομογενείς της Αγίας Πετρούπολης, αρκεί να σημειώσουμε ότι το μηνιαίο έλλειμμα της εκκλησίας θα μπορούσε να το καλύψει η ελάχιστη τακτική συνδρομή του 1/6 των μελών της Φιλανθρωπικής Αδελφότητας Οδησοῦ κατά την δεκαετία του 1860, εφ. Εθνοφύλαξ, αρ. φύλ. 166, 16 Μαρτίου 1864.

⁶ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπίεσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έκθεση Θ. Χαλκίτη προς τον πρεσβευτή της Ελλάδας στην Μόσχα (Λένινγκραντ, 25 Φεβρουαρίου 1925) [7-8].

πρόβλεψη ότι θα καταστραφούν οι ελληνικοί ναοί, δεν ενθάρρυνε, όπως επισημαίνει, “τούς εις σχετικά ύλικά βοηθήματα ἀποβλέποντας ὁμογενεῖς, ἀφίνων νὰ [τὸν] ὀδηγήσει ὁ χρόνος περὶ τοῦ πρακτέου”⁷· εξαίρεση ωστόσο σημειώνει πως πρέπει να γίνει για τον ναό της Πετρούπολης. Το έγγραφο απευθύνεται στον τότε Υπουργό Εξωτερικών της Κυβέρνησης του Θεόδωρου Πάγκαλου (προφανώς στον Κωνσταντίνο Ρέντη)⁸, σε αυτό γίνεται λόγος για το ἔλλειμμα που υπάρχει στην λειτουργία του ελληνικού ναού της Πετρούπολης, το οποίο δεν καλύπτεται διότι οι εναπομείναντες εκεί Ἕλληνες είναι είτε ἀεργοί είτε ἀποροί, οι εὐποροί ὁμογενεῖς, που συνεισέφεραν ἄλλοτε, προσθέτει πως δεν υπάρχουν· επίσης κοινοποιείται και η ανωτέρω αἴτηση των ὁμογενῶν η υπογραφόμενη ἀπὸ τον Θ. Χαλκίτη και η ἔκθεση για την κατάσταση του ναοῦ.

Ὁ Ἕλληνας πρέσβης εισηγείται, εφόσον το Υπουργεῖο συμμερίζεται την ἀποψη πως δεν πρέπει να αφηθεί να καταρρεῦσει ο ναός της Πετρούπολης, ἓνα μεγαλοπρεπές κτήριο του οποιου είναι διατεθειμένη, ὡπως επισημαίνει, η σοβιετική Κυβέρνηση να αναγνωρίσει την κυριότητα στην Ελλάδα, να δοθεί επιχορήγηση μηνιαία ἀπὸ 100 ρούβλια, το υπόλοιπο δε του ελλείμματος να καλυφθεῖ ἀπὸ τον περιορισμό των δαπανῶν· επίσης ζητά να εξουσιοδοτηθεῖ να ζητήσει ο ἴδιος προϋπολογισμό των “διὰ τὰς ἀπολύτως ἀναγκαίας ἐπισκευὰς δαπανῶν”⁹. Στην συνέχεια ο πρέσβης αναφέρεται σε ἄλλα σχετικά αἰτήματα ἄλλων κοινοτήτων της Ρωσίας και ειδικότερα στο αἶτημα για επιχορήγηση του ναοῦ της Ἁγίας Τριάδος της Οδησοῦ και του σχολείου της Οδησοῦ, προχωρώντας σε σχετικές εισηγήσεις¹⁰.

⁷ ΥΠΕΞ Φάκελλος Β/3 – 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Ἐγγραφο Ἑλληνα πρεσβευτῆ στην Μόσχα πρὸς το Υπουργεῖο Εξωτερικών (Μόσχα, 13 Αυγούστου 1925) [9-11]· τα σχολικά και εκκλησιαστικά ζητήματα των ὁμογενῶν της Ρωσίας, σε σχέση πάντοτε με την σημερινή οικονομική κατάσταση και το σημερινὸ καθεστὼς στην Ρωσία, σημειώνεται στο ἔγγραφο του πρεσβευτῆ, χρειάζονται ιδιαίτερη ἔρευνα, την οποία “ἔφ’ ὅσον δὲν ἔχομεν προξενικὰς ἀρχὰς εἰς τὰ κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἔφ’ ὅσον οἱ δυνάμειοι ὁπωσδήποτε νὰ παράσχωσι πληροφορίας Ἑλληνες ἀποφεύγουσι νὰ πράξωσι τοῦτο λόγφ οὐχὶ ἀδικοιολογήτου φόβου”, απαιτεῖ περιοδεία ἀντιπροσώπου της Ἑλληνικῆς Πρεσβείας που είναι ἀδύνατη πρὸς το παρὸν ἐλλείπει προσωπικοῦ (ὀ.π.).

⁸ Πρόχειρα βλ. ΑΛΚ. ΠΡΟΒΑΤΑ, *Πολιτικὴ Ἱστορία της Ἑλλάδος (1821-1980) – Νομοθετικά και ἐκτελεστικά σώματα*, Αθήνα 1980, 461.

⁹ ΥΠΕΞ Φάκελλος Β/3 – 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Ἐγγραφο Ἑλληνα πρεσβευτῆ στην Μόσχα πρὸς το Υπουργεῖο Εξωτερικών (Μόσχα, 13 Αυγούστου 1925) [9-11].

¹⁰ Ἀξίζει να προσεχθεῖ πως οι Ἕλληνες της ἄλλοτε κραταιᾶς οικονομικὰ Ἑλληνικῆς κοινότητας της Οδησοῦ δεν μποροῦν να συντηρήσουν οὔτε τα σχολεῖα οὔτε και την εκκλησία τους και ζητοῦν ετήσια τακτικὴ χορηγία 1770 ρουβλίων, για να μποροῦν να ικανοποιοῦν σε ἓνα μέτρο και τους δασκάλους “μὲ τούς γλιόχρους μισθοὺς οὖς

Η επιτροπή του “έν Λένινγκραδ παρεκκλησιού τής Πρεσβείας” θα επανέρθει στις 29 Σεπτεμβρίου 1925 με έγγραφό της προς την ελληνική Πρεσβεία της Μόσχας υπογραφόμενο και πάλι από τον επίτροπο Θ. Χαλκίτη, αναφερόμενη πλέον στις αναγκαίες άμεσες επεμβάσεις για την συντήρηση του ναού. Πρόλαβε να ζητήσει σχετική εισήγηση από τους ομογενείς του Λένινγκραντ ο Έλληνας πρέσβης; Είναι άγνωστο. Στο έγγραφο, και αφού είχε προηγηθεί, όπως σημειώνεται, επιθεώρηση και έλεγχος του ναού από ειδικό αρχιτέκτονα, γίνεται λόγος για την άμεση ανάγκη συντήρησης του θόλου και των δεκαέξι παραθύρων του θόλου, που δεν φαίνεται να έχουν συντηρηθεί από την ίδρυση του ναού και τα οποία έχουν σαπίσει και είναι ετοιμόρροπα¹¹. Το ίδιο και ο “σίδηρος” (προφανώς χαλκός) της στέγης του ναού έχει φθαρεί και δημιουργήθηκαν μεγάλες οπές στις οποίες φύτρωσε χλόη από τις οποίες εισέρχεται νερό και διαχέεται υγρασία στους τοίχους¹². Επιβεβαιώνεται, επίσης, ότι η επιτροπή τον περασμένο χειμώνα, αυτόν του 1924/25, διεβίβασε εκτενή σχετική έκθεση για την κατάσταση του κτηρίου και ζήτησε την λήψη σύντονων μέτρων, στην παρούσα περίπτωση ζητείται να κατατεθεί η συγκεκριμένη έκθεση εκ μέρους της Πρεσβείας στην Ιερά Σύνοδο και στην ελληνική Κυβέρνηση για να μην “καταστραφεί τὸ ἔθνικόν τοῦτο κειμήλιον”. Επανέρχονται δε και ζητούν τα μέλη της επιτροπής, μέχρι να αντικατασταθούν τα παράθυρα με νέα, και επειδή ακριβώς δεν υπάρχουν τα αναγκαία χρήματα, για να μην υποστεί μεγαλύτερη βλάβη ο ναός, την “ταχεῖαν ἄδειαν” της Πρεσβείας για να επιτραπεί να αντικατασταθούν τα παράθυρα του θόλου, ενόψει του επερχόμενου χειμώνα και ὡς την άνοιξη, με σανίδες¹³.

Ας δούμε ὁμως στο σημείο αυτό πὼς ἔφτασε ο ναός, μετὰ και την επικράτηση των μπολσεβίκων, να βρίσκεται σε ελληνικά χέρια, αφού, ὡπως είδαμε, δεν είχε ἀκόμη αναγνωρισθεί η επί του ναού κυριότητα της ελληνικής

πληρώνει εἰς αὐτοὺς ἡ σοβιετικὴ Κυβέρνησις”· ο πρεσβευτὴς προβαίνει σε εἰσῆγηση γιὰ χορήγηση ἑκτακτοῦ σχολικοῦ βοηθήματος, καὶ κατ’ ἐξαιρέση γιὰ ἓνα ἔτος, 500 ρουβλίων, διότι θεωρεῖ επικίνδυνο οικονομικὰ νὰ ἀρχίσει ἡ ἐλληνικὴ Κυβέρνηση τὴν χορήγηση σχολικῶν ἐπιδομάτων (ὁ.π.).

¹¹ Εἴκοσι περίπου χρόνια ἀπὸ τὴν ἀνέγερση τοῦ ναοῦ, τὸ 1886, ὡπως σημειώνει ο Σωκράτης Ἀγγελίδης, πρέπει νὰ ἐγίναν ἐκτεταμένους παρεμβάσεις καὶ συντηρήσεις στὸν ναό (γίνεται λόγος γιὰ ἀναστηλώσεις) ἀπὸ τὸν ἀρχιτέκτονα Κ. Σ. Afanassief, βλ. Σ. ἈΓΓΕΛΙΔΗΣ, *Ἡ ἐλληνικὴ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου* (...), 110.

¹² ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοὶ καὶ καταπύσεις τῶν ἐν Ρωσίᾳ Ἑλλήνων), Ἐγγραφο ἐπιτροπῆς ἐλληνικοῦ ναοῦ Λένινγκραντ (Θ. Χαλκίτης) πρὸς τὴν ἐλληνικὴ Πρεσβεία στὴν Μόσχα (Λένινγκραντ, 29 Σεπτεμβρίου 1925) [12-14].

¹³ Ὁ.π..

Κυβέρνησης από την σοβιετική Κυβέρνηση, υπήρχε πρόθεση μόνο αναγνώρισης της κυριότητας, έπειτα προφανώς από διαβήματα της ελληνικής Πρεσβείας. Όπως επισημαίνει σε έγγραφο του ο επιτετραμμένος στην ελληνική Πρεσβεία στην Μόσχα προς το Υπουργείο Εξωτερικών, από 10 Μαρτίου 1926, κατά τους ισχύοντες Νόμους, για να “διατηρηθῆ ναός τις ὑπὲρ ὠρισμένης κοινότητος” θα πρέπει 20 μέλη μιας κοινότητας να το ζητήσουν από τις τοπικές σοβιετικές αρχές, διαφορετικά ο ναός μπορεί να δοθεί σε άλλη εικοσάδα μελών άλλης εθνικότητας που θα υπέβαλε σχετική αίτηση¹⁴. Αυτό έκαναν τα μέλη της ελληνικής κοινότητας του Λένινγκραντ αποβλέποντας “εις τὴν διατήρησιν τοῦ ἐκεῖ ἑλληνικοῦ ναοῦ, ὅστις εἶνε κτῆμα τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ διεκδικηθῆ παρ’ αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν τὴν μπολοσεβικικὴν ἐπανάστασιν περιόδον”. Με την μετεγκατάσταση της ελληνικής Πρεσβείας από την Αγία Πετρούπολη στην Μόσχα, ο πρέσβης προχώρησε αμέσως τις ενέργειες για την αναγνώριση ὑπὲρ του ελληνικοῦ Δημοσίου της κυριότητας του ναοῦ, κάτι που “δὲν συνέβη εἰσὲτι”¹⁵.

Στο μεταξύ, και επειδή αργούσε η οποιαδήποτε βοήθεια από την ελληνική Κυβέρνηση, η υπό τον Θ. Χαλκίτη επιτροπή του ελληνικοῦ ναοῦ “εὐρισκόμενη εἰς οικονομικὰς δυσχερείας” επέτρεψε τον Αύγουστο του 1925 την συμμετοχή και συλλειτουργία “ἐν τῷ ναῷ εἰς Ρῶσσον ἱερέα μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος αὐτὸν πληρώματος” · στην ουσία δηλαδή άτυπα υπενοίκιασαν τον ναό σε Ρώσους, “ἄνευ εὐτυχῶς ἐγγράφου τινὸς παραχωρήσεως οἰωνδῆποτε δικαιωμάτων”, ὅπως σημειώνει ο Έλληνας επιτετραμμένος¹⁶, και όλα αυτά εν αγνοία πιθανότατα της ελληνικής Πρεσβείας της Μόσχας. Όταν δηλαδή η υπό τον Χαλκίτη επιτροπή του ναοῦ απέστειλε στις 29 Σεπτεμβρίου του 1925 έγγραφο/έκθεση προς την ελληνική Πρεσβεία της Μόσχας για τις απαιτούμενες άμεσες σωστικές επεμβάσεις στον ελληνικό ναό του Λένινγκραντ, είχε ήδη αυτή έλθει σε άτυπη έστω συμφωνία με τους Ρώσους. Έτσι άλλωστε θα μπορούσε να εξηγηθεί και το αίτημα να κατατεθεί η έκθεση επίσημα από την Πρεσβεία όχι μόνο στις αρμόδιες ελληνικές αρχές, αλλά και προς την “Ἱερὰν Σύνοδον”. Στην Ἱερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδας ή

¹⁴ ΥΠΕΕ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγοί και καταπέσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έγγραφο επιτετραμμένου ελληνικής Πρεσβείας Μόσχας (Σκέψη) προς το Υπουργείο Εξωτερικών (Μόσχα, 10 Μαρτίου 1926) [17-18].

¹⁵ Ο.π..

¹⁶ Ο.π..

της Ρωσίας; Υποθέτουμε, όπως γράφεται, σε αυτήν της ρωσικής Εκκλησίας¹⁷. Έχει σχέση η απομάκρυνση της υπό τον Χαλκίτη επιτροπής του ελληνικού ναού και ο ορισμός νέας εκκλησιαστικής επιτροπής τον Ιανουάριο του 1926 με το συγκεκριμένο γεγονός; Είναι άγνωστο, ωστόσο όταν πληροφορήθηκε την συγκεκριμένη ενέργεια ο νέος επιτετραμμένος Π. Σκέφερης, πριν από ένα μήνα γράφει στο από 10 Μαρτίου 1926 έγγραφό του προς το Υπουργείο Εξωτερικών, δηλαδή στις αρχές Φεβρουαρίου 1926, έσπευσε να επιπλήξει την εκκλησιαστική επιτροπή, μολονότι δεν ήταν υπεύθυνη για το συγκεκριμένο γεγονός στο οποίο είχε προχωρήσει η προηγούμενη υπό τον Θ. Χαλκίτη, και υπέδειξε σε αυτή “την ανάγκην τῆς άμέσου άπομακρύνσεως έκ τῆς ελληνικῆς εκκλησίας, ἥτις εἶνε ιδιοκτησία αὐτοῦ τοῦ Κράτους, τοῦ Ῥώσου ιερέως”¹⁸. Με την προσπάθεια των Ρώσων να θέσουν πόδι στην ελληνική εκκλησία του Λένινγκραντ δεν είναι πιθανότατα άσχετη η απαίτηση των τοπικῶν αρχῶν να επαναλάβουν το αίτημα σε αὐτόν τον Ιανουάριο του 1926, με νέα εικοσάδα ομογενῶν, για την διαχείριση του ναοῦ, διότι ακριβῶς “έφοβήθησαν τὸ ένδεχόμενον τῆς προσωρινῆς ἔστω παραχωρήσεως τοῦ ελληνικοῦ ναοῦ εἰς ἑτέραν εικοσάδα Ῥώσων ὀρθοδόξων μέχρι τῆς ἐπισήμου αναγνωρίσεως τῶν ἐπὶ τοῦ ναοῦ δικαιωμάτων τῆς ελληνικῆς Κυβερνήσεως”¹⁹.

Η ανταπόκριση της ελληνικής Κυβέρνησης στο από 13 Αυγούστου 1925 αίτημα της ελληνικής Πρεσβείας της Μόσχας για χορήγηση 100 ρουβλίων μηνιαίως για την συντήρηση του ναοῦ θα έρθει άμέσως· το έγγραφο φθάνει και πρωτοκολλείται στο Υπουργείο Εξωτερικῶν στις 3 Σεπτεμβρίου 1925 και στις 10 Σεπτεμβρίου, με το αρ. πρ. 12061 έγγραφό του, το Υπουργείο ανακοινώνει στην Πρεσβεία ότι εγκρίθηκε το αίτημα και αποστέλλεται η μηνιαία επιχορήγηση²⁰. Στο μεταξύ, στις 18 Οκτωβρίου 1925, αποστέλλεται νέο έγγραφο του τότε επιτετραμμένου της ελληνικής Πρεσβείας της Μόσχας Ιωάννη Κοκοτάκη προς το Υπουργείο Εξωτερικῶν, σε συνέχεια του με αρ. πρ.

¹⁷ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπίεσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έγγραφο επιτροπῆς ελληνικοῦ ναοῦ Λένινγκραντ (Θ. Χαλκίτης) προς την ελληνική Πρεσβεία στην Μόσχα (Λένινγκραντ, 29 Σεπτεμβρίου 1925) [12-14].

¹⁸ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπίεσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έγγραφο επιτετραμμένου ελληνικής Πρεσβείας Μόσχας (Σκέφερη) προς το Υπουργείο Εξωτερικῶν (Μόσχα, 10 Μαρτίου 1926) [17-18].

¹⁹ Ο.π..

²⁰ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπίεσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έγγραφο επιτετραμμένου ελληνικής Πρεσβείας Μόσχας (Σκέφερη) προς το Υπουργείο Εξωτερικῶν (Μόσχα, 7 Φεβρουαρίου 1926) [16]· αξίζει να προσεχθεί πως υπουργός Εξωτερικῶν κατά την συγκεκριμένη χρονική στιγμή (τον Σεπτέμβριο του 1925) στην Κυβέρνηση Θεόδωρου Πάγκαλου, όπως είδαμε, ήταν ο Κωνσταντῖνος Ρέντης, βλ. ΑΛΚ. ΠΡΟΒΑΤΑ, *Πολιτική Ιστορία...*, 461.

1769, από 25 Ιουνίου 1925 εγγράφου της ίδιας Πρεσβείας, με το οποίο διαβιβάσθηκε και νέο έγγραφο της υπό τον Θ. Χαλκίτη επιτροπής του ελληνικού ναού στο Υπουργείο Εξωτερικών· με το έγγραφο ζητείται επίσηυση των ενεργειών από το Υπουργείο Εξωτερικών και αποστολή οδηγιών για τον χειρισμό του ζητήματος του ελληνικού ναού του Λένινγκραντ²¹. Ακόμη, στις 7 Φεβρουαρίου 1926 ο νέος επιτετραμμένος της ελληνικής Πρεσβείας της Μόσχας Π. Σκέφερης, με νέο έγγραφο προς το Υπουργείο Εξωτερικών, επανήλθε στο θέμα της αποστολής του εγκριθέντος ποσού για την συντήρηση του ελληνικού ναού του Λένινγκραντ· σημειώνει ότι έλαβαν την από 10 Σεπτεμβρίου εγκριτική απόφαση αρ. 12061 για την χορήγηση του ποσού των 100 ρουβλίων μηνιαίως, προσθέτει όμως ότι κανένα ποσό “δεν περιήλθεν εισέτι ένταῦθα”, παρακαλεί ως εκ τούτου για την επίσηυση της αποστολής, διότι “πᾶσα περαιτέρω ἐπιβράδυνσις θὰ καθίσιτα προβληματικὴν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ διὰ τῆς διαθέσεως τῶν ἐπιδιωκομένου σκοποῦ”²². Τον Μάρτιο, επίσης, του 1926, όταν αποστέλλει ο επιτετραμμένος της ελληνικής Πρεσβείας, ο Σκέφερης, το σχετικό με τον ελληνικό ναό έγγραφό του παραπονιέται και πάλι πως τα χρήματα δεν είχαν φθάσει ακόμη, “οὐδὲν ὅμως σχετικὸν ποσὸν περιήλθεν εισέτι ἡμῖν” διαβάζουμε²³. Τί είχε πράγματι συμβεί το πληροφοροῦμασθε από εσωτερικό έγγραφο του Υπουργείου Εξωτερικών, αποστέλλεται, με εντολή του Υπουργού, από τον Τμηματάρχη του Γραφείου Εκκαθαρίσεως Δαπανών προς το Β΄ Πολιτικό Τμήμα, από 20 Μαΐου 1926· με το έγγραφο γίνεται γνωστό στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών ότι δεν κατέστη δυνατή η υλοποίηση της με αρ. 12061 εντολής του προηγούμενου έτους (1925) και η αποστολή οιοδήποτε ποσού, αφού τα εκδοθέντα εντάλματα επ’ ονόματι του τέως επιτετραμμένου της Πρεσβείας της Μόσχας Κοκοτάκη ακυρώθηκαν διότι δεν μπορούσε το Κεντρικό Ταμείο να εκδώσει επιταγές σε ρούβλια. Έτσι, με το παρόν έγγραφο και σύμφωνα πλέον με το από 4 Μαρτίου 1926 Νομοθετικό

²¹ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπύσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έγγραφο επιτετραμμένου ελληνικής Πρεσβείας Μόσχας (Κοκοτάκη) προς το Υπουργείο Εξωτερικών (Μόσχα, 18 Οκτωβρίου 1925) [15].

²² ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπύσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έγγραφο επιτετραμμένου ελληνικής Πρεσβείας Μόσχας (Σκέφερης) προς το Υπουργείο Εξωτερικών (Μόσχα, 7 Φεβρουαρίου 1926) [16].

²³ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπύσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έγγραφο επιτετραμμένου ελληνικής Πρεσβείας Μόσχας (Σκέφερης) προς το Υπουργείο Εξωτερικών (Μόσχα, 10 Μαρτίου 1926) [17-18].

Διάταγμα ζητείται νέα εντολή για καταβολή του “έγκριθησομένου ποσού” σε λίρες Αγγλίας²⁴.

Ως τον Αύγουστο του 1926 δεν είχε ολοκληρωθεί ακόμη η διαδικασία της αποστολής των χρημάτων που αφορούσε στην συντήρηση του ναού, για τον λόγο αυτόν φαίνεται πως θα επανέλθει σχετικά με έγγραφό του, από 16 Αυγούστου 1926 (αρ. πρ. 2090), προς το Υπουργείο Εξωτερικών ο τότε πρεσβευτής της Ελλάδας στην Μόσχα Νάκος Πανουργιάς²⁵. Μόλις στις 6 Σεπτεμβρίου 1926 ο Διευθυντής του Β΄ Πολιτικού Τμήματος του Υπουργείου Εξωτερικών με έγγραφό του προς την Πρεσβεία της Μόσχας σημειώνει ότι απεστάλησαν 60 λίρες Αγγλίας “διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἐν Πετροπόλει ναοῦ” και για το χρονικό διάστημα από 1η Απριλίου ὡς 30 Σεπτεμβρίου 1926, 10 λίρες για κάθε μήνα, η καταβολή των οποίων “θέλει ἐξακολουθήσει (...) ἐφόσον θὰ ὑφίσταται ἢ προκαλέσασα αὐτὸ ἐθνικὴ ἀνάγκη”²⁶. Στις 22 Σεπτεμβρίου 1926 τα χρήματα ἐφθάσαν στην Μόσχα και παρελήφθησαν ἀπὸ τον πρεσβευτὴ Νάκο Πανουργιά, ο οποίος και με ἐγγράφὸ του ενημερώνει σχετικά το Υπουργείο Εξωτερικών και ζητᾶ να υπάρξει μέριμνα για την αποστολή “ἐτέρων λιρῶν ἀγγλικῶν ἐξήκοντα” για τις δαπάνες συντήρησης του ελληνικοῦ ναοῦ για τους μήνες ἀπὸ 1η Οκτωβρίου 1926 ὡς και 31 Μαρτίου 1927. Στο περιθώριο ὡστόσο του ἀνωτέρω ἐγγράφου του πρεσβευτὴ Νάκου Πανουργιά ο ἀρμόδιος υπηρεσιακὸς παράγοντας του Υπουργείου Εξωτερικών σημειώνει δια χειρὸς του “ἐκδίδονται κατὰ τριμηνίαν” και τοποθετῆ την μονογραφὴ του, γεγονός που υποδηλώνει ὅτι ἀπερρίφθη το σχετικὸ αἴτημα²⁷. Ο πρεσβευτὴς Πανουργιάς θα επανέρθει με νεώτερο ἐγγράφὸ του, ἀπὸ 18 Ιουνίου 1927, ἀπὸ την Μόσχα, προς το Τμήμα Ἐκκαθαρίσεως Δαπανῶν του Υπουργείου Εξωτερικών και ζητᾶ, ἐπειδὴ ο “ἐν Πετροπόλει ναὸς τοῦ Κράτους ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἐπειγουσῶν ἐπισκευῶν καὶ ὧν ἄνευ τὸ περικαλλὲς κτίριον κινδυνεύει”, ἐπισκευῆς που μόνο

²⁴ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Ἐγγράφο του τμηματάρχου του Γραφείου Ἐκκαθαρίσεως Δαπανῶν του Υπουργείου Εξωτερικών προς το Β΄ Πολιτικὸν Τμήμα του ἰδίου Υπουργείου (Ἀθήνα, 20 Μαΐου 1926) [19].

²⁵ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Ἐγγράφο του πρεσβευτὴ της Ἑλλάδος στην Μόσχα Νάκου Πανουργιά προς το Υπουργείο Εξωτερικών (Μόσχα, 22 Σεπτεμβρίου 1926) [21].

²⁶ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Ἐγγράφο του διευθυντὴ Β΄ Πολιτικὸν Τμήματος Υπουργείου Εξωτερικών (εντολὴ ὑπουργοῦ) προς την ἑλληνικὴ Πρεσβεία Μόσχας (Ἀθήνα, 6 Σεπτεμβρίου 1926) [20].

²⁷ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Ἐγγράφο του πρεσβευτὴ της Ἑλλάδος στην Μόσχα Νάκου Πανουργιά προς το Υπουργείο Εξωτερικών (Μόσχα, 22 Σεπτεμβρίου 1926) [21].

“διαρκούντος του θέρους εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῶσιν”, το επίδομα του Κράτους για τον συγκεκριμένο ναό να μην αποσταλεί σε τριμηνιαίες δόσεις αλλά “διὰ μιᾶς ὀλόκληρον” για τα ἔτη 1927 και 1928, εκδιδομένου εντάλματος 120 λιρών Αγγλίας²⁸. Ζητείται επίσης να διαταχθεί το κεντρικό ταμείο να εκδώσει “ὡς τάχιστα” την σχετική επιταγή, διότι οποιαδήποτε βραδύτης στην εκτέλεση των επισκευῶν θα μπορούσε να επιφέρει μέγιστες ζημιές στο κτήριο²⁹. Το γεγονός ότι ζητείται ἔκδοση εντάλματος που θα εκκινά από την αρχή του ἔτους 1927 υποδηλώνει πως το ἔνταλμα για το τελευταίο τρίμηνο του ἔτους 1926 (1η Οκτωβρίου – 31 Δεκεμβρίου 1926) εἶχε εκδοθεί και παραληφθεί.

Θα φθάσουμε στον Σεπτέμβριο του 1927 και ἀκόμη δεν εἶχε υλοποιηθεί το αἶτημα του πρεσβευτή και δεν εἶχαν φαίνεται παραληφθεί οι 120 λίρες που θα κάλυπταν τα ἔτη 1927 και 1928, ὥστε μέσα στο καλοκαίρι να πραγματοποιηθῶν οι επισκευές. Το γεγονός αυτό θα αναγκάσει τον Νάκο Πανουργιά να αποστείλει από την Μόσχα κρυπτογραφημένο τηλεγράφημα στις 14 Σεπτεμβρίου 1927, το οποίο και θα καταγραφεί στο εμπιστευτικό πρωτόκολλο του Υπουργείου Εξωτερικῶν την ἐπόμενη ἡμέρα, με το οποίο και ζητεῖ την ἀμεση ἀποστολή των χρημάτων, “καθόσον ἀρχαὶ ἀξιούσιν ἀμεσον ἔναρξιν ἐπισκευῶν, ὧν ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ”³⁰. Ὁμως ο τότε Υπουργός Εξωτερικῶν, προφανῶς ο Ανδρέας Μιχαλακόπουλος στην Κυβέρνηση του Ανδρέα Ζαῖμη³¹, εἶχε ἕνα μήνα πριν, στις 9 Αυγούστου, υπογράψει την σχετική ἐντολή προς το Τμήμα Ἐκκαθαρίσεως Δαπανῶν για την “εἰς εφάπαξ” ἔκδοση εντάλματος πληρωμῆς του βοηθήματος των ἐτῶν 1927 και 1928 (120 λιρών Αγγλίας) υπέρ του “ἐν Πετροπόλει ναοῦ τοῦ Κράτους” και ζητούσε την “ταχεῖαν ἀποστολὴν τοῦ ἄνω ποσοῦ εἰς τὴν ἐν Μόσχᾳ Πρεσβείαν”³².

Φαίνεται πως σε αυτό το 1927 ἀρχισαν κάποιες τουλάχιστον εργασίες για την ἀντικατάσταση των παραθύρων του κεντρικοῦ τρούλλου (του θόλου) του ναοῦ και την ἐπισκευή του “σιδήρου” (των φύλλων χαλκοῦ) της στέγης·

²⁸ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 – 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Ἐγγραφο του πρεσβευτή της Ἑλλάδος την Μόσχα Νάκου Πανουργιά προς το Υπουργεῖο Εξωτερικῶν (Μόσχα, 18 Ἰουνίου 1927) [26].

²⁹ Ὁ.π..

³⁰ ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 – 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Τηλεγράφημα του πρεσβευτή της Ἑλλάδος στην Μόσχα Νάκου Πανουργιά προς το Υπουργεῖο Εξωτερικῶν (Μόσχα, 14 Σεπτεμβρίου 1927) [22].

³¹ ΑΔΚ. ΠΡΟΒΑΤΑ, *Πολιτικὴ Ἱστορία...*, 471.

³² ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 – 1927 (Διωγμοὶ και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ἑλλήνων), Ἐγγραφο υπουργοῦ Εξωτερικῶν [Ανδρέα Μιχαλακόπουλου] προς το Τμήμα Ἐκκαθαρίσεως Δαπανῶν του Υπουργεῖο Εξωτερικῶν (Ἀθήνα, 9 Αυγούστου 1927) [28].

για κάποια τουλάχιστον χρόνια ακόμη ο νεκρός του κτήτορα του ναού Δημητρίου Ιγκόροβιτς Μπερναρδάκη, του μακρήνα μεγάλου ευεργέτη των δύο πατριδων, Ελλάδας και Ρωσίας, αυτού που νεκρό, βαλοσαμωμένο, τον υποδέχθηκε κάποιες δεκαετίες πριν στον σταθμό Νικόλαενσκι της Αγίας Πετρούπολης, από το Βισμπάντεν όπου πέθανε, ο ίδιος ο αυτοκράτορας της Ρωσίας³³ για να ταφεί στον ναό που ο ίδιος ανήγειρε για την πρώτη του πατρίδα, στον ελληνικό ναό της Αγίας Πετρούπολης, θα συνεχίσει να αναπαύεται σε έναν χώρο θρησκευτικής γαλήνης και ησυχίας, μέχρι τουλάχιστον το 1938. Τον Ιανουάριο του 1939 ο ελληνικός ναός του Λένινγκραντ πλέον, επί Στάλιν, οριστικά “έκλεισε και απαγορεύθηκε η λειτουργία του”³⁴ από την σοβιετική Κυβέρνηση....

³³ Σχετικά πρβλ. Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ, *Ευεργέτες δύο πατριδων (...)*, 130-131.

³⁴ Σ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ, *Η ελληνική εκκλησία του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου...*, 111, σχετικά με τον Δημήτριο Βερναρδάκη βλ. πρόχειρα και ΠΑΝ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, *Εθνικοί ευεργέται*, Εν Αθήναις 1908, 51-52, Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ, *Οι Έλληνες της Αγίας Πετρούπολης (...)*, 86-87, σήμερα ειδικότερα βλ. και ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Ευεργέτες δύο πατριδων (...)*, 105-140).

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ (ΥΠΕΞ)

Α΄. Έν Λένινγκραδ τῆ 25 Φεβρουαρίου 1925
Πρὸς τὴν Α.Ε τὸν Πρεσβευτὴν τῆς
Ἑλλάδος ἐν Μόσχᾳ

Τὴν ἀπὸ 13 λήξαντος ὑμετέραν ἐπιστολὴν ἐγκαίρως ἔλαβον/ τὰ ἐν αὐτῇ δὲ σημειώσας εὐχαρίστως ἀπαντῶ./

Συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ παρακλήσει κάτωθεν εὐρίσκετε λεπτομε/ρῆ κατάλογον τῶν ἐξόδων τῆς ἐκκλησίας ἀνερχομένων κατὰ μῆνα/ εἰς ρούβλια 356./

Ἐξοδα ἀπαραίτητα πρὸς συντήρησιν ἐκκλησίας καὶ προσωπικοῦ/ ἀνέρχονται κατὰ μῆνα:/

Μισθὸς ἱερέως	ρούβλια	50/
Μισθὸς διάκου	ρούβλια	30/
Μισθὸς ἀναγνώστου	ρούβλια	20/
Μισθὸς θυρωροῦ	ρούβλια	46/
Φωτισμοῦ	ρούβλια	35/
Θέρμανσις	ρούβλια	40/
Ἀσφάλιστρα ἐκκλησίας	ρούβλια	10/
Διὰ καθαρισμόν πεζοδρομίου	ρούβλια	25/
Μισθοδοσία ψαλτῶν	ρούβλια	100/
	τὸ ὅλον ρούβλια	356/

Ἔχει κατὰ μῆνα ἀπέναντι τῶν ἐξόδων ἡ ἐκκλησία ἔσοδα/ κατὰ προσέγγισιν 150 ρούβλια, οὕτως ὥστε πρὸς συντήρησιν τῆς/ ἐκκλησίας ἀπαιτοῦνται κατὰ μῆνα 206 ρούβλια (ἔλλειμμα μηνιαῖον)/ τὸ ὅποιον δυστυχῶς δὲν εἶναι ἀπολύτως δυνατὸν νὰ καλύψω οὐ/τε ἐγὼ οὔτε οἱ ἐνταῦθα ὁμογενεῖς, ἐπειδὴ οἰκονομικῶς δὲν μᾶς/ ἐπιτρέπεται. Ὅθεν ἡ μόνη διέξοδος εἶναι ὅπως τὸ ἔλλειμμα τοῦ//το ἐκ 206 ρουβλίων κατὰ μῆνα ἐμβάσῃ ἡ ἐν Μόσχᾳ ἑλληνικῇ Πρεσβείᾳ, ἂν/ ἐννοεῖται ἡ Πρεσβεία καὶ αὐτῇ ἡ ἑλληνικῇ Κυβέρνησις ἐνδιαφέρε/ται ὅπως ἐν Πετρούπολει διατηρηθῇ καὶ λητουργῇ (sic) κανονικῶς ἡ ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ./

Ἡ ἐκκλησία ἔχει λογιστὴν ἄμισθον ὁ ὁποῖος κρατεῖ βιβλία/ κανονικὰ ἐξόδων καὶ ἐσόδων τὰ ὅποια ἐν οἰαδήποτε στιγμῇ δύνανται/ νὰ ἐξελέγξῃ ἀπεσταλμένος τῆς ἐν Μόσχᾳ ἑλληνικῆς Πρεσβείας./

Διατελῶ πρόθυμος

Θ. Χαλκίτης

Σχόλια: Πρόκειται για δισέλιδο έγγραφο με γραφή γραφομηχανής, αντίγραφο του αρχικού εγγράφου.

B'. LÉGATION

DE LA

RÉPUBLIQUE HELLÉNIQUE

Αριθ. Πρωτ. 1769

Έν Μόσχα τη 13 Αυγούστου 1925

Προς τὸ

ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείων

Ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀνακοινώσω ὑμῖν ὅτι δ' ἐκθέσεώς των/ πρὸς τὴν Πρεσβειαν μέλη τινὰ τῆς ἐν Πετρούπολει ἑλληνικῆς/ παροικίας μοι παριστώσι τὴν δυσχερῆ οικονομικὴν κατάστασιν./ εἰς ἣν περιήλθε τὸ ἐκεῖ παρεκκλήσιον τῆς Πρεσβείας, τὸ ὁ/ποῖον ἄλλοτε ἐλάμβανε ἐπίδομά τι παρ' αὐτῆς. Νῦν οὐ μόνον/ τοῦτο ἔλειψε, ἀλλὰ καὶ οἱ εὐποροὶ ὁμογενεῖς, οἵτινες ἄλλοτε/ συνεισέφερον ἀδρότατα διὰ τὴν συντήρησίν του, δὲν ὑπάρχουσι/ πλέον ἐκεῖ, τῶν ἐναπομεινάντων ὀλίγων ὄντων ἀέργων καὶ ἀπό/ρων. Λόγω τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἡ ἐκκλησία δὲν ἔχει πλε/ον ἐπαρκεῖς πόρους πρὸς κάλυψιν οὔτε τῶν στοιχειωδεστέρων/ αὐτῆς δαπανῶν ὡς οἱ μισθοὶ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ φύλακος καί/ οἱ πρὸς τὸ κράτος φόροι. Ἐξ ἄλλου φαίνεται ὅτι ἐπίσης παρὶ/σταται ἀνάγκη ἐπισκευῶν τινῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ/ ναοῦ, τῶν ἐξωτερικῶν τοιούτων δυναμένων ν' ἀφεθῶσι δι' εὐθε/τώτερον χρόνον ὡς μὴ ἐπιτακτικῶν. Οἱ αἰτοῦντες ὑπολογίζουσι/ τὸ πρὸς κάλυψιν τῶν τακτικῶν δαπανῶν συντηρήσεως ἀπαιτού/μενον ποσὸν εἰς ρούβλια 206 κατὰ μῆνα. Προϋπολογισμὸν ἐπισκευ/ῶν δὲν συνέταξαν./

Ὑποβάλλον συνημμένως τὴν αἴτησιν τῆς παροικίας μετὰ/ συναφοῦς ἐπιστολῆς τοῦ ἐπιτρόπου τῆς ἐκκλησίας ἐν ᾧ σημειοῦ/ται τὸ πρὸς κάλυψιν τῶν τακτικῶν ἐξόδων τοῦ ναοῦ μηνιαῖον ἔλ/λειμμα, εἰσηγοῦμαι ὅπως, ἐφ' ὅσον τὸ Ὑπουργεῖον συμμερίζεται/ τὴν γνώμην μου καθ' ἣν δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀφίσωμεν τὴν ἐκκλη/σίαν Πετρούπολεως, μεγαλοπρεπὲς κτίριον οὗ τὴν κυριότητα/ εἶναι διατεθειμένη νὰ μᾶς ἀναγνωρίσῃ ἢ σοβιετικῆ Κυβέρνη//σις, νὰ καταρρεῦσῃ, ἐγκρίνῃ 100 ρούβλια μηνιαῖαν ἐπιχορήγησιν/ πρὸς κατὰ μέρος κάλυψιν τοῦ παρουσιαζομένου ἐλλείμματος/τος, τοῦ ὑπολοίπου καλυπτομένου διὰ περικοπῆς δαπανῶν, με/ξουσιοδοτήσῃ δὲ νὰ ζητήσῃ προϋπολογισμὸν τῶν διὰ τὰς ἀπο/λύτως ἀναγκαίας ἐπισκευᾶς δαπανῶν ὃν μετὰ τὸν κατὰ τὸ ἐφι/κτὸν ἔλεγχον ὑποβάλω ὑμῖν πρὸς ἔγκρισιν./

Ἐν σχέσει πρὸς τ' ἀνωτέρω ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ὑμῖν/ ὅτι τὰ οικονομικὰ ὄλων ἐν γένει τῶν ἐν τῇ Ἐνώσει ἐκκλησιῶν/ τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων, αἵτινες κοινότητες δὲν

ἀναγνωρίζον/ται πλέον ὡς τοιαῦται, κατὰ τοὺς σοβιετικούς Νόμους, εὐρίσκον/ται εἰς οἰκτρὰν ἐν γένει κατάστασιν λόγῳ τῆς ἀναχωρήσεως/ τῶν εὐπόρων ὁμογενῶν καὶ τῶν οικονομικῶν δυσχερειῶν τῶν/ ἀπομεινάντων. Ἐντεῦθεν οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι καὶ ὁ ἐν Ὁδησ/σῶ ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, περὶ οὗ τὸ ὑπ' ἀριθ. 5887 καὶ ἀπὸ/ 15 Μαΐου ἐ.ἔ. ὑμέτερον ἔγγραφον θὰ ἔχη βεβαίως ἀνάγκην/ τῆς οικονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως./

Δὲν ἔχω πεισθῆ ἐν τούτοις ὅτι τὸ ἑλληνικὸν Κράτος,/ ὑφ' ἧς οικονομικὰς συνθήκας εὐρίσκεται σήμερον, θὰ ὄφειλε/ νὰ ἀναλάβῃ τὴν διατήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτιρίων καὶ/ τὴν σωτηρίαν τῶν ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ἀναμονῇ τῆς ἀπι/θάνου ἀναβιώσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν διαλυθεισῶν ἑλληνικῶν/ κοινοτήτων. Ἐνεκα τούτου, παρὰ τὴν λυπηρὰν πρόβλεψιν κατα/στροφῆς τῶν ἑλληνικῶν ναῶν, δὲν ἐνεθάρρυνα τοὺς εἰς σχετι/κὰ ὑλικά βοηθήματα ἀποβλέποντας ὁμογενεῖς ἀφίνων νὰ μὲ ὀδη/γήσῃ ὁ χρόνος περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀπὸ τῆς σκέψεως ταύτης καὶ/ τὴν παράκλησιν τῶν ὁμογενῶν ἀπέκρουσα ἐπὶ τοῦ παρόντος./ Μετὰ προσοχῆς ὁμῶς ἤκουσα καὶ ἀνέλαβον νὰ εἰσηγηθῶ πρὸς τὸ/ Ὑπουργεῖον πρόσθετον αἴτησιν περὶ ὑλικῆς ἀρωγῆς τῆς ἑλλη/νικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῶν σχολείων Ὁδησοῦ. Ἀλλὰ καὶ εἰς/ τὴν εἰσηγήσιν ταύτην μετὰ πολλῶν ἐπιφυλάξεων προβαίνω. Διό/τι, καίτοι ἀναγνωρίζω ὅτι οἱ διδάσκαλοι δὲν εἶναι δυνατὸν/ νὰ ἰκανοποιηθῶσι μὲ τοὺς γλίσχρους μισθοὺς οὓς πληρώνει/ εἰς αὐτοὺς ἡ σοβιετικὴ Κυβέρνησις, καίτοι κρίνω ἀληθῆ τὸν ἰσχυ/ρισμὸν τῶν ὁμογενῶν καθ' ὃν ἡ πτωχὴ σήμερον παροικία δὲν// εἶνε εἰς θέσιν νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸ διδάσκον προσωπικὸν πρόσ/θετα ἐπιδόματα, εὐρίσκω ἐπικίνδυνον οικονομικῶς τὴν ἀρχὴν/ ἀναλήψεως ἐκ μέρους μας σχολικῶν ἐπιδομάτων. Συνεπῶς προτεί/νω, ἂν ἡ Κυβέρνησις ἐγκρίνει τὴν κατ' ἀρχὴν ὑποσπίρηξιν τῶν/ σχολείων τῆς Ὁδησοῦ, ὅπως χορηγήσῃ κατ' ἐξαιρέσιν ἑκτακτον σχο/λικὸν βοήθημα ἐκ 500 ρουβλίων παραβλεπομένης τῆς ἀξιώσεως τῶν/ ἐνδιαφερομένων περὶ ἐτησίως τακτικῆς χορηγήσεως 1770 ρουβλι/ών./

Ἐν τῷ συνόλῳ ἡ ἐπὶ τῶν ὡς ἀνωτέρω καὶ τῶν παρομοίων ζητη/μάτων τακτικὴ τῆς Πρεσβείας εἶναι παρελκυστικὴ, τὸ μὲν καθό/σον πᾶσα ἐνθάρρυνσις θὰ συνεπήγετο πολλαπλασιασμὸν τῶν αἰτήσεων/ καὶ ἀπαιτήσεων, τὸ δὲ διότι ὁ ἀπὸ τῆς ἔδρας τῆς Πρεσβείας/ ἔλεγχος τόσον τῶν ἀναγκῶν ὅσον καὶ τῆς διαχειρίσεως εἶναι/ δυσχερέστατος, ἐφ' ὅσον μάλιστα τὰ ἐπιλεκτὰ στελέχη τῶν κοινο/τήτων σήμερον εἶναι πολὺ ἀραιὰ σήμερον (sic)./

Ἡ ἐν γένει θέσις τῶν ἐν τῇ Ἐνώσει ἑλληνικῶν κοινοτή/των καὶ παροικιῶν καὶ τῶν συναφῶν σχολικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν/ ζητημάτων, ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὴν σημερινὴν οικονομικὴν κατά/στασιν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ σημερινὸν καθεστῶς, ἀποτελεῖ ἀντικεί/μενον ἐπισταμένης ἐρεῦνης. Ἀλλ' ἡ ἔρευνα αὕτη, ἐφ' ὅσον δὲν ἔ/χουμε προξενικὰς ἀρχὰς εἰς τὰ κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐφ' ὅσον οἱ δυνάμενοι ὅπωςδὴποτε νὰ παράσχῃσι πληροφορίας Ἐλ/ληνες ἀποφεύγῃσι νὰ πράξῃσι τοῦτο λόγῳ οὐχὶ ἀδικαιολογήτου/ φόβου, προσαιτεῖ περιοδεῖαν καταλλήλου ἀντιπροσώπου τῆς Πρε/σβείας, ὃν αὕτη ἔλλειψι προσωπικοῦ δὲν διαθέτει ἐπὶ τοῦ/ παρόντος./

Ὁ Πρεσβευτῆς

[Ν. Μαυρουδῆς:]

Σχόλια: Πρόκειται για τρισέλιδο κείμενο με γραφή γραφομηχανής, πρωτοκολλείται στο Υπουργείο Εξωτερικών στις 3 Σεπτεμβρίου 1926 με αρ. 2061, όπως δια χειρός καταγράφεται στην άνω αριστερή ώα.

Γ'. "Έν Λένινγκραδ τῆ 29ῆ Σεπτεμβρίου 1925

Πρὸς

τὴν Ἑλληνικὴ Πρεσβείαν

ἐν Μόσχᾳ

Ἡ ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Λέ/νινγκραδ παρεκκλησίου τῆς Πρεσβείας διὰ τοῦ πα/ρόντος καθῆκον τῆς θεωρεῖ νὰ δηλώσῃ τὰ ἐξῆς/ ἀναφορικῶς πρὸς τὸν θόλον τοῦ ναοῦ./

Ἡ κατάστασις τῶν παραθύρων τοῦ θόλου/ τῆς ἐκκλησίας, κατόπιν ἐπιθεωρήσεως αὐτῶν ὑπὸ/ εἰδικοῦ ἀρχιτέκτορος (sic), ἐπιβεβαιουῖται ὅτι εἶνε κατα/στρεπτικὴ καὶ ἐπίφοβος διὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους./ Τὰ παράθυρα, 16 τὸ ὅλον, τὰ ὅποια, ὡς φαίνεται, ἀπὸ/ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ναοῦ δὲν ἐπεσκευάζοντο, ἤδη εἶνε/ σεσηπῶτα, κυρτὰ καὶ ἐτοιμὸρρόπα. Ἀνάγκη εἶνε νὰ// ἀντικατασταθῶν διὰ νέων, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει/ τὸ ἀπαιτούμενον χρῆμα, ἡ Ἐπιτροπὴ διὰ νὰ προλάβῃ/ τὸν κίνδυνον εὐρίσκεται πρὸ τῆς ἀνάγκης νὰ ἀπαλ/λάξῃ τὸν θόλον ἀπὸ τὰ σεσηπῶτα παράθυρα καὶ ἀντι/καταστήσῃ αὐτὰ διὰ σανίδων./

Ὁ σιδηρὸς ἐν γένει τῆς στέγης τοῦ ναοῦ διε/φθάρη καὶ ἐπὶ τῆς στέγης ἐσηματίσθησαν μεγάλα/ ὀπαί, ἔνθα ἀντὶ σιδήρου ὑπάρχει χλόη, δι' ὧν ἡ ὑγρασία/ διέρχεται καὶ ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῶν θόλων καὶ τῶν/ τοίχων τοῦ ναοῦ./

Ἡ ἐπιτροπὴ τὸν παρελθόντα χειμῶνα διε/βίβασε εἰς τὴν Πρεσβείαν τῆς ἐκτενῆ ἐκθεσιν περὶ/ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τοῦ ναοῦ ζητήσασα τὴν λῆψιν/ συντόνων μέτρων. Νῦν παρακαλεῖ Αὐτὴν, ὅπως κα/ταθέσῃ ἐκ μέρους Τῆς σχετικῆν ἐκθεσιν περὶ τῆς/ ἐν γένει καταστάσεως τοῦ παρεκκλησίου εἰς τὴν Ἱερὰν/ Σύνοδον καὶ εἰς τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς τῆς ἑλληνικῆς/ Κυβερνήσεως καὶ ζητήσῃ τὴν λῆψιν συντόνων/ μέτρων, ὅπως μὴ καταστραφῇ τὸ ἔθνικὸν τοῦτο/ κειμήλιον./

Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ἐκκλησίας ἐλπίζουσα,/ ὅτι ἡ Πρεσβεία θέλει προβῆ εἰς τὰ κατάλληλα δια//βήματα, παρακαλεῖ τὴν ταχεῖαν ἄδειαν Αὐτῆς διὰ τὴν/ δι' ὀλίγον καιρὸν, μέρει τῆς ἀνοιξέως, ἀντικατάστασιν τῶν/ παραθύρων τοῦ θόλου διὰ σανίδων./

Ἡ ἐν Λένινγκραδ ἐπιτροπὴ τοῦ παρεκκλη/σίου τῆς ἑλληνικῆς Πρεσβείας./

Ὁ Ἐπίτροπος

Θ. Χαλκίτης"

Σχόλια: Έχουμε τρισέλιδο κείμενο γεγραμμένο δια χειρός, πιθανότατα του Θ. Χαλκίτη, το έγγραφο σύμφωνα με τις επ' αυτό καταγραφές πρωτοκολλείται στην Πρεσβεία της Μόσχας με αρ. πρ. 2606 στις 15 Οκτωβρίου 1925 και καταχωρίζεται στον "φάκελλο Β' / Έκκλησία" της Πρεσβείας.

Δ'. LÉGATION
DE LA
RÉPUBLIQUE HELLÉNIQUE

Αριθ. Πρωτ. 2602

Έν Μόσχᾳ τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1925

Πρὸς τὸ

ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον

Τμῆμα Β' Πολιτικὸν

Αναφερόμενος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1769 ἀπὸ 25 Ἰουνίου/ ἐ.ἔ. ἔγγραφον τῆς Πρεσβείας ταύτης, ἔχω τὴν τιμὴν/ νὰ ὑποβάλω Ὑμῖν συνημμένως αἴτησιν τῆς/ Ἐπιτροπῆς τοῦ παρεκκλησίου τῆς ἐν Πετρούπολει ἑλλη/νικῆς ἐκκλησίας (sic) καὶ νὰ παρακαλέσω ὅπως εὐαρεστοῦ/μενοι ἐπισηπεύσητε τὴν ἀποστολὴν μοι ὑμετέρων ὀδηγιῶν/ ὅπως ἐπὶ τῇ βᾶσει αὐτῶν προέλθω εἰς τὰς ἐνδεικνου/μένας μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς συνεννοήσεις πρὸς δια/κανονισμὸν τοῦ ζητήματος τούτου./

Εὐπειθέστατος

Ὁ ἐπιτετραμμένος

[Ἰωάννης] Κοκοτάκης"

Σχόλια: Πρόκειται για κείμενο γραφομηχανής, μονόφυλλο, το οποίο εισέρχεται στο Υπουργείο Εξωτερικών στις 7 Νοεμβρίου 1925 με αρ. πρ. 15979, στο αριστερό περιθώριο ο αρμόδιος υπάλληλος δια χειρός σημειώνει: "12061/ ἐκτελέσθηκε/ ἀρχεῖον" και τοποθετεί την μονογραφή του. Ο αριθμός "12061" αφορά στο έγγραφο/απόφαση με την οποία εγκρίθηκε το αίτημα και διατάχθηκε η αποστολή του σχετικού χρηματικού ποσού.

Ε'. LÉGATION
DE LA
RÉPUBLIQUE HELLÉNIQUE

Αριθ. Πρωτ. 320

Έν Μόσχᾳ τῇ 7 Φεβρουαρίου 1926

Πρὸς

τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείων

Τμήμα Β΄ Πολιτικῶν

Αναφερόμενος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 12061 ὑμέτερον ἔγγρα/φον τῆς 10 Σεπτεμβρίου π.ἔ. δι' οὗ ἀνεκοινώθη τῇ Πρε/σβείᾳ ὅτι διετάχθη ἡ ἀποστολὴ 500 ρουβλίων δι' ἕκτα/κτον ἐφ' ἅπαξ βοήθημα τῶν σχολείων Ὁδηροσού καὶ ρουβλί/ων 100 μηνιαίως διὰ συντήρησιν τοῦ ἐν Πετροπόλει ἐλ/ληνικοῦ ναοῦ, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ὑμῖν ὅτι οὐδὲν/ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ποσῶν περιήλθεν εἰσέτι ἐνταῦθα καὶ νὰ/ παρακαλέσω ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστούμενοι διατάξῃτε τὴν ἐπί/σπευσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν διότι πᾶσα περαιτέρω ἐπιβρά/δυνσις θὰ καθίστα προβληματικὴν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ διὰ/ τῆς διαθέσεώς τῶν ἐπιδιωκομένου σκοποῦ./

Εὐπειθέστατος

Ὁ Ἐπιτετραμμένος

Π. Σκέφερης"

Σχόλια: Πρόκειται γιὰ μονόφυλλο με γραφὴ γραφομηχανῆς το ὁποῖο θὰ εἰσέλθει στο Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν στῆς 26 Φεβρουαρίου 1926 καὶ θὰ καταγραφεῖ στο ἐμπιστευτικὸ πρωτόκολλο με αρ. 2553.

ΣΤ'. LÉGATION

DE LA

RÉPUBLIQUE HELLÉNIQUE

Αριθ. Πρωτ. 478

Ἐν Μόσχᾳ τῇ 10 Μαρτίου 1926

Πρὸς

τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείων

Κατὰ τοὺς ἰσχύοντας ἐνταῦθα Νόμους ἵνα διατηρηθῇ ναὸς τις ὑ/πὲρ ὠρισμένης κοινότητος ὀφείλουσιν εἴκοσι ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς/ νὰ προβῶσιν εἰς δήλωσιν πρὸς τὰς τοπικὰς σοβιετικὰς ἀρ/χὰς, καθόσον ἄλλως ὁ ναὸς δύνάται νὰ παραδοθῇ πρὸς λειτουργίαν/ καὶ διαχειρίσιν εἰς ἕτεραν εἰκοσάδα οἰαοδήποτε ἐθνικότητος, ἥτις/ ἤθελεν ὑποβάλλει σχετικὴν αἴτησιν./

Ἡ ἑλληνικὴ κοινότης Λένινγκραδ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν διατήρησιν/ τοῦ ἐκεῖ ἑλληνικοῦ ναοῦ ὅστις εἶνε κτῆμα τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνή/σεως, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ διεκδικηθῇ παρ' αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπακολου/θήσασαν τὴν μπολσεβικικὴν ἐπανάστασιν περίοδον, εἶχε προβῆ εἰς/ παρομοίαν δήλωσιν./

Από τῆς ἐνταῦθα ἐγκαταστάσεώς τῆς ἡ Πρεσβεία διεξεδίκησε τὴν/ ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ Δημοσίου κυριότητα τοῦ ἀνωτέρω ναοῦ, δυστυχῶς/ ὅμως δὲν ἀνεγνωρίσθη εἰσέτι αὕτη ὑπὸ τῆς σοβιετικῆς Κυβερνήσεως./

Τὰ μέλη τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος Λένινγκραδ καὶ ἡ σχετικὴ ἐκ/κλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ προέβησαν καὶ κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰανουάρι/ον, τῆ ἐπιμόνω ἄλλως τε ἀπαιτήσει τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, εἰς ἐπανά/ληψιν τῆς σχετικῆς δηλώσεως, καθόσον ἐφοβήθησαν τὸ ἐνδεχόμενον τῆς/ προσωρινῆς ἔστω παραχωρήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ναοῦ εἰς ἐτέραν εἰκο/σάδα Ῥώσων ὀρθοδόξων μέχρι τῆς ἐπισήμου ἀναγνωρίσεως τῶν ἐπι/ τοῦ ναοῦ δικαιωμάτων τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως./

Ἐπὶ τῆ εὐκαιρία ταύτῃ δὲν κρίνω ἄσκοπον νὰ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι/ κατὰ περιελθούσας μοι πρὸ μηνὸς περίπου πληροφορίας ἡ πρόφην ἐκ//κλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Λένινγκραδ ἑλληνικοῦ ναοῦ εὕρισκο/μένῃ εἰς οικονομικὰς δυσχερείας εἶχεν ἐπιτρέψῃ κατὰ τὸν παρελ/θόντα Αὐγούστον τὴν συμμετοχὴν καὶ συλλειτουργίαν (sic) ἐν τῷ ναῷ/ εἰς Ῥώσων ἱερέα μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος αὐτὸν πληρώματος ἀνευ/ εὐτυχῶς ἐγγράφου τινὸς παραχωρήσεως οἰωνδῆποτε δικαιωμάτων./

Τὴν κατάστασιν ταύτην πληροφορηθεὶς ἔσπευσα νὰ ἐλέγξω τὴν/ ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτροπὴν, μολοντί ἡ νῦν τοιαύτη, ἀναλαβούσα τὴν/ διοίκησιν τοῦ ναοῦ μόνον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου, δὲν/ εἶνε ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἀνωτέρω ἐνέργειαν, καὶ ὑπέδειξα αὐτῇ τὴν/ ἀνάγκην τῆς ἀμέσου ἀπομακρύνσεως ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας,/ ἥτις εἶνε ἰδιοκτησία αὐτοῦ τοῦ Κράτους, τοῦ Ῥώσου ἱερέως./

Ἡ ἑλληνικὴ ἐν τούτοις κοινότης Λένινγκραδ ἀποτελουμένη σήμε/ρον ἐξ ἐλαχίστων μελῶν, καὶ τούτων δυσπραγούντων, λόγφ τῶν ἐν τῇ/ χώρα οικονομικῶν ὄρων, εἶνε ἀδύνατον ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς δαπά/νας συντηρήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ναοῦ. Τὸ Ὑπουργεῖον διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ./ 12061 ἐγγράφου του τῆς 10 Σεπτεμβρίου π.ἔ. ἐνεκοίνωσε τῇ Πρε/σβείᾳ ὅτι ἐγκρίνει μηνιαίαν δαπάνην ἐξ 100 ρουβλίων διὰ τὴν συν/τήρησιν τοῦ ναοῦ τούτου, οὐδὲν ὅμως σχετικὸν ποσὸν περιῆλθεν/ εἰσέτι ἡμῖν./

Τὸ ποσὸν τῶν ὡς ἄνω 100 ρουβλίων μηνιαίως προστιθέμενον εἰς/ τὰς μικρὰς συνεισφορὰς τῶν ἀπομεινάντων ἐν Λένινγκραδ Ἑλλήνων/ ἴσως θὰ ἐξαρκέσῃ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἑλληνικοῦ ναοῦ, θὰ ἔ/πρεπεν ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ Ὑπουργεῖον νὰ ἀποφασίσῃ ν' ἀνα/λάβῃ ὀριστικῶς τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν συντή/ρησιν αὐτοῦ δαπάνης, ἐφ' ὅσον κρίνεται σκόπιμον νὰ μὴ ἐγκαταλεῖ/φθῇ οὗτος καὶ περιέλθῃ εἴτε εἰς Ῥώσους ἐνορίτας καὶ εἰς/ αὐτὸ τὸ σοβιετικὸν Κράτος./

Εὐπειθέστατος

Ὁ Ἐπιτετραμμένος

Π. Σκέφερης".

Σχόλια: Ἐχομε δισέλιδο κείμενο με γραφὴ γραφομηχανῆς το ὁποῖο εἰσέρχεται στο Ὑπουργεῖο Εξωτερικῶν στις 10 Ἀπριλίου 1926 καὶ πρωτοκολλεῖται με αρ. 4492.

Ζ'. "ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΩΝ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΩΣ ΔΑΠΑΝΩΝ

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 10821

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Μαΐου 1926

Πρὸς

τὸ Β' Πολιτικὸν Τμῆμα

Αναφερόμενοι εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 12061 π.ἔ. ὑμε/τέραν ἐντολὴν, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ πληροφορήσωμεν ὑμᾶς/ ὅτι δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἀποστολὴ οὐδενὸς ποσοῦ εἰς τὴν Πρεσβείαν/ Μόσχας, καθόσον τὰ ἐκδοθέντα ἐπ' ὀνόματι τοῦ τέως ἐπιτε/τραμμένου κ. Κοκκοτάκη χρηματικὰ ἐντάλματα ἠκυρώθησαν ὡς μὴ δυνα/ μένου τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου νὰ προμηθευθῇ ἐπιταγὰς εἰς/ ρούβλια. Διὸ παρακαλοῦμεν ὅπως συμφώνως καὶ πρὸς τὸ ἀπὸ/ 4 Μαρτίου 1926 Ν. Διάταγμα παράσχητε ἡμῖν νέαν ἐντολὴν πε/ρὶ καταβολῆς τοῦ ἐγκριθρομένου ποσοῦ εἰς λίρας Ἀγγλίας.

Ἐντολὴ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Τμηματάρχης

(ὑπογραφή)"

Σχόλια: Ἐχομε εσωτερικὸ ἐγγραφο ἀλληλογραφίας το ὁποῖο πρωτοκολλεῖται τὴν ἴδια ἡμέρα, 20 Μαΐου 1926, στο Β' Πολιτικὸ Τμῆμα τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, στο ἐμπιστευτικὸ πρωτόκολλο, με αρ. 6214.

Η'. "ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Αριθ. πρωτ. 10267

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1926

[Πρὸς τὴν] Πρεσβειαν Μόσχας

Εἰς ἀπάντησιν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ./ 2090 ὑμέτερον ἔγγραφον ἔχομεν/ τὴν τιμὴν νὰ πληροφωρήσωμεν/ ὑμᾶς ὅτι, ὡς γνωρίζει ἡμᾶς τὸ Κεντρι/κὸν Ταμεῖον, ἀπεστάλησαν ὑμῖν/ 50 λίραι Ἀγγλίας ἐφ' ἅπαξ ἐπίδο/μα ὑπὲρ τῶν σχολῶν Ὀδησοῦ/ καὶ λίραι 60 διὰ μίαν ἐξαμηνίαν/ ἀπὸ 1 Ἀπριλίου μέχρι 30 Σεπτεμβρίου/ ἐ.ἔ., ἐκ 10 λιρῶν δι' ἕκαστον μῆνα/ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἐν/ Πετροπόλει ναοῦ./ Τὸ ποσὸν τοῦτο τῶν 10 λιρῶν/ μηνιαίως θέλει ἐξακολουθήσει/ καταβαλλόμενον ἐφόσον θὰ/ ὑφίσταται ἢ προκαλεσασα αὐτὸ/ ἐθνικὴ ἀνάγκη.

Ε.Υ.

Ὁ Διευθυντὴς

(ὑπογραφή)

Διεκπεραιώθη

Τῆ 8 Σεπτεμβρίου 1926

Αριθ. διεκπ. 7145".

Σχόλια: Πρόκειται γιὰ μονόφυλλο, γραμμένο δια χειρὸς, ἀπόφαση που υλοποιεῖται ἀπὸ τὸ Β' Τμῆμα Πολιτικὸ του Υπουργείου Ἐξωτερικῶν, στὴν ἀνω ὡς δια χειρὸς ἐπίσης βιαστικὰ γράφεται: "Ἐκκλησία Πετροπόλεως".

Θ'. "LÉGATION HELLÉNIQUE

Αριθ. πρωτ. 2249

Ἐν Μόσχᾳ τῆ 22 Σεπτεμβρίου 1926

Πρὸς

τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Υπουργεῖον

Τμῆμα Β' Πολιτικῶν

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2090 ἔγγραφόν/ μου τῆς 16 παρελθόντος μηνός, ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀνα/κοινώσω ὑμῖν ὅτι μοι περιῆλθον λίραι Ἀγγλίας ἐξήκον/τα διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἐν Πετροπόλει ἱεροῦ ναοῦ/ τῆς Πρεσβείας ἀπὸ 1 Ἀπριλίου ἐ.ἔ. μέχρι 30 Σεπτεμ/βρίου 1926 καὶ νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστούμε/νοι μεριμνήσητε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἀποστολὴν ἐτέρων/ λιρῶν ἀγγλικῶν ἐξήκοντα διὰ τὰς δαπάνας συντηρήσε/ως αὐτοῦ τῶν ὑπολοίπων ἐξ μηνῶν, ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου ἐ./ἔ. μέχρι 31 Μαρτίου 1927.

Εὐπειθέστατος

(ύπογραφή Ν. Πανουριάς)

Σχόλια: Πρόκειται για μονόφυλλο με γραφή γραφομηχανής, έγγραφο που εισέρχεται στο Υπουργείο Εξωτερικών στις 11 Οκτωβρίου 1926 και πρωτοκολλείται με αρ. 11626. Στο αριστερό περιθώριο δια χειρός προστίθεται από τον αρμόδιο υπάλληλο του Υπουργείου Εξωτερικών “έκδίδονται κατά τριμηνίαν”, και τοποθετεί την μονογραφή του, ενώ στην άνω όα δια χειρός γραμμένη απαντά η εντολή “Αρχείο” και από κάτω η υπογραφή του αρμοδίου.

Γ. “LÉGATION HELLÉNIQUE

Αριθ. πρωτ. 2249

Έν Μόσχα τη 18 Ιουνίου 1927

Πρός

τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείων

Τμήμα Ἐκκαθαρίσεως Δαπανῶν

Ἐπειδὴ ὁ ἐν Πετρούπολει ναὸς τοῦ Κράτους ἔχει ἀπόλυ/τον ἀνάγκην ἐπείγουσῶν ἐπισκευῶν, ὧν ἄνευ τὸ περικαλλὲς κτί/ριον κινδυνεύει, καὶ αἴτινες μόνον διαρκούντος τοῦ θέρους/ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῶσιν, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω/ ὑμᾶς ὅπως τὸ διὰ τὸν ναὸν τοῦτον ἐπίδομα τοῦ Κράτους/ μὴ σταλῆ, ὅπως ἐν τῷ παρελθόντι, εἰς τριμηνιαίας δόσεις, ἀλλὰ/ διὰ μιᾶς ὀλόκληρον τὸ διὰ τὸ 1927-1928 ποσόν, ἐκδίδο/μένου τοῦ οἰκείου ἐντάλματος ἐξ 120 λιρῶν στερ/λινῶν./

Παρακαλῶ ἵνα τὸ ἔνταλμα ἐκδοθῆ ἐπείγοντως καὶ ὁ Κεν/τρικὸς Ταμίας διαταχθῆ ν’ ἀποστείλῃ τάχιστα τὴν σχετι/κὴν ἐπιταγὴν, διότι ἡ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπισκευῶν/ βραδύτης δύναται νὰ ἐπιφέρῃ μεγίστας εἰς τὸ κτίριον ζημί/ας./

Εὐπειθέστατος

(ύπογραφή Ν. Πανουριάς)

Σχόλια: Πρόκειται για μονόφυλλο με γραφή γραφομηχανής, έγγραφο που εισέρχεται στο Υπουργείο Εξωτερικών στις 9 Αυγούστου 1927 και πρωτοκολλείται στο εμπιστευτικό πρωτόκολλο με αρ. 10138.

ΙΑ’. “ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Αριθ. πρωτ. 10138

Ἐν Ἀθήναις τῆ 9 Αὐγούστου 1927

Πρὸς τὸ Τμήμα Ἐκκαθαρίσεως

Δαπανῶν

Διαβιβάζοντες ὑμῖν ἀντί/γραφον τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2058/ ἐγγράφου τῆς Πρεσβείας Μόσχας/ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως προ/βῆτε εἰς ἐφάπαξ ἔκδοσιν ἐντάλματος/ διὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ/ ἐξ 120 λιρῶν Ἀγγλίας/ τοῦ ἔτους 1927-1928 κονδυλίου/ ὑπὲρ τοῦ ἐν/ Πετρούπολι ναοῦ τοῦ Κράτους/ καὶ μεριμνήσητε διὰ τὴν τα/χεῖαν ἀποστολὴν τοῦ ἀνω/ ποσοῦ εἰς τὴν ἐν Μόσχᾳ/ Πρεσβείαν./

Ὁ Ὑπουργὸς

(μονογραφή)

Διεκπεραιώθη

Τῆ 11 Αὐγούστου 1927

Ἀριθ. διεκπ. 3520".

Σχόλια: Πρόκειται γιὰ μονόφυλλο γραμμένο δια χειρὸς, σὴν ἀνω ὠα τοῦ ἐγγράφου δια χειρὸς ἐπίσης γραμμένο διαβάζουμε: "Ἐκκλησία Πετρούπολεως - Οἰκονομικὴ [ἐνίσχυση]".

IB'.

"DÉPÊCHE TÉLÉGRAPHIQUE CHIFFRÉE

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΝ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ LIEU D'EXPÉDITION DATE HEURE

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 9133

Μόσχα

14/7/1927

ΕΛΗΦΘΗ ΤΗ 15/7/1926

AFFAIRES ETRANGÈRES

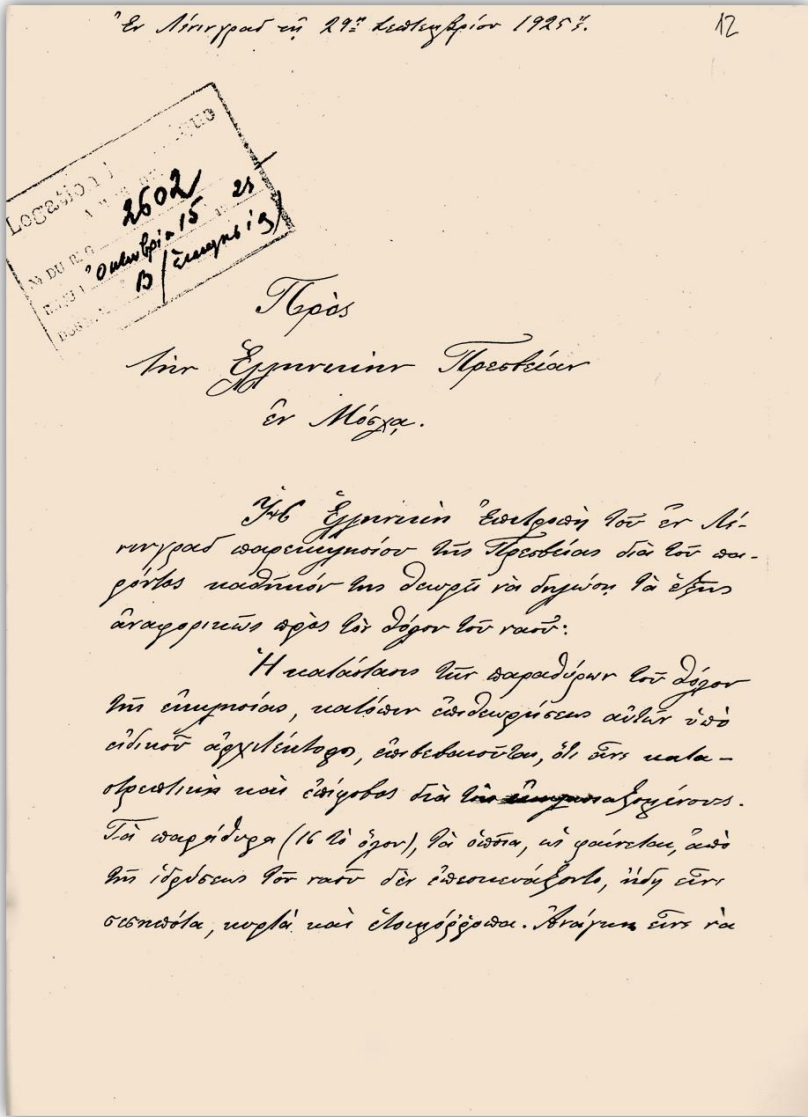
ATHENES

Ἡμέτερον ἐγγραφον 2058. Εὐαρεστηθῆτε διατάξητε/ ἐπειγόντως ἀποστολὴν ἐπιδόματος ναοῦ Πετρούπολεως διὰ ὀλόκληρον ἔτος,/ ἤτοι λίρας Ἀγγλίας 120, καθόσον ἀρχαὶ ἀξιούσιν ἄμεσον ἔναρξιν ἐπισκευῶν,/ ὧν ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ.

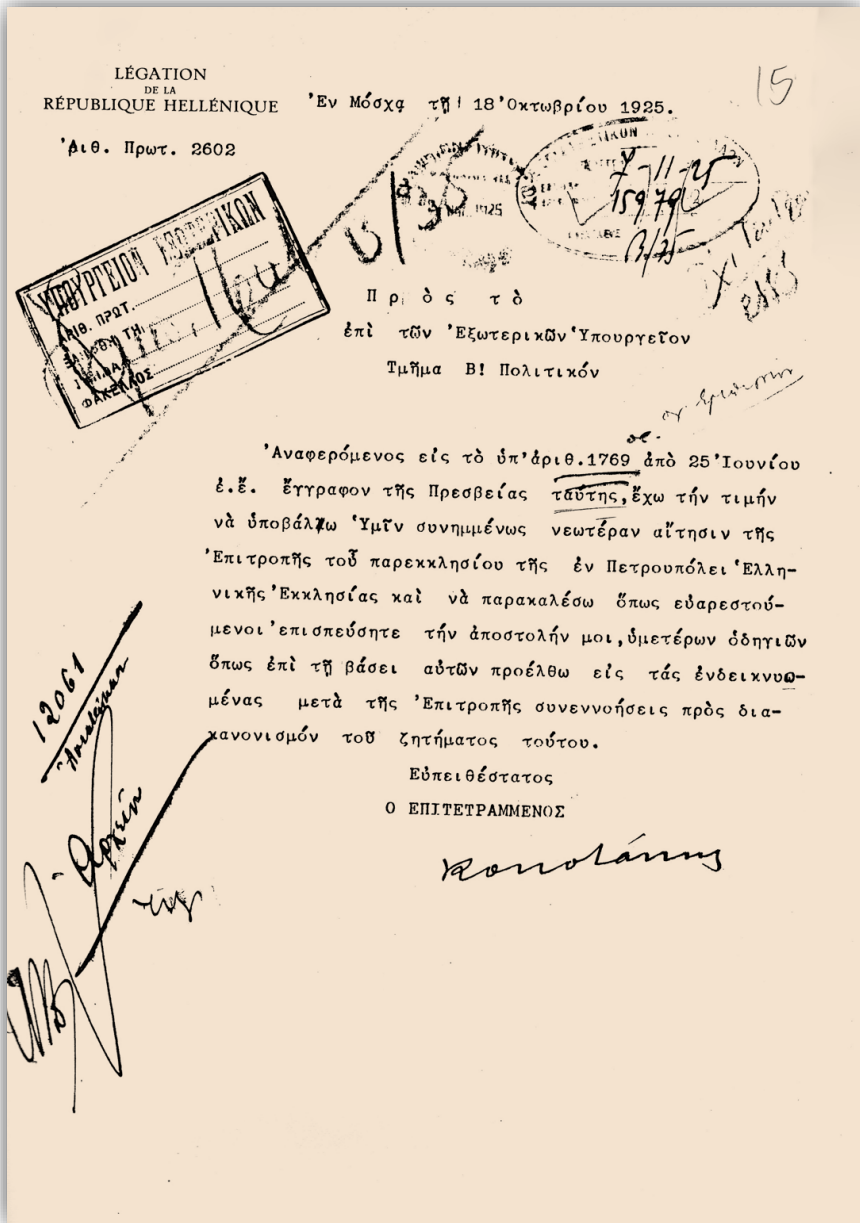
Πανουργιάς

Ἐλήφθη τῆ 15/7/1927"

Σχόλια: Πρόκειται γιὰ μονόφυλλο με γραφὴ γραφομηχανῆς, σε ἐντυπο τοῦ Ὑπουργείου Εξωτερικῶν.

ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπίεσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Έγγραφο επιτροπής ελληνικού ναού Λένινγκραντ (Θ. Χαλκίτης) προς την ελληνική Πρεσβεία στην Μόσχα (Λένινγκραντ, 29 Σεπτεμβρίου 1925)

ΥΠΕΞ, Φάκελλος Β/3 - 1927 (Διωγμοί και καταπιέσεις των εν Ρωσία Ελλήνων), Ἐγγραφο επιτετραμμένου ελληνικῆς Πρεσβείας Μόσχα (Κοκοτάκη) πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν (Μόσχα, 18 Ὀκτωβρίου 1925)